

ด้านปศุสัตว์

จังหวัดเลยมีพื้นที่ที่มีการเลี้ยงปศุสัตว์ควบคู่กับการเกษตรด้านอื่นๆ มีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ประกอบอาชีพรับจ้างเลี้ยง ไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกร จากบริษัทเอกชน พื้นที่ปลูกหญ้า/พืชอาหารสัตว์สัตว์ จำนวน 9,926 ไร่ พื้นที่ทุ่งหญ้าสาธารณะ 72,261 ไร่ ภาครัฐฯ ได้ให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย สถานีวิจัยและทดสอบพันธุ์สัตว์เลย สถานีพัฒนาอาหารสัตว์เลย ด่านกักกันสัตว์เลย ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้าย

ลักษณะการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่จังหวัดเลย มี 2 รูปแบบคือ

1. กลุ่มธุรกิจการค้า โดยทำการผลิตเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อยู่ในรูปแบบของ

1.1 การเลี้ยงแบบประกัน โดยบริษัทเอกชนจะเป็นผู้จัดเตรียม พันธุ์ อาหารสัตว์ เวชภัณฑ์ ยกเว้นโรงเรือน แรงงานและที่ดิน เป็นส่วนที่เกษตรกรต้องจัดหาเองโดยมีบริษัทแม่เป็นผู้ควบคุมขั้นตอนในการผลิตเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลเรื่อง การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ควบคุมการเคลื่อนย้ายและการให้ความรู้การบริหารจัดการฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน

1.2 รูปแบบเอกชนรายย่อย ที่มีการผลิตในปริมาณน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบของเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตเพื่อจำหน่ายโดยตนเอง ทั้งเป็นผู้จัดหาพันธุ์ อาหารสัตว์ เวชภัณฑ์ ตลอดจนตลาด เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลเรื่อง การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ควบคุมการเคลื่อนย้ายและการให้ความรู้การบริหารจัดการฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน

2. กลุ่มเกษตรกรรายย่อย เป็นเกษตรกรรายย่อย ที่มีการเลี้ยงแบบหลังบ้านและไม่ได้ใช้ต้นทุนในการผลิตที่สูงจนเกินไป และเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด เช่นการเลี้ยงสัตว์ปีกหลังบ้าน การเลี้ยงโค กระบือตามสวน ไร่ นา หรือบนภูเขา เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลให้ความรู้เรื่อง การเลี้ยงสัตว์ การป้องกันโรค การรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย

การเลี้ยงโคเนื้อ ในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ลูกผสมบราห์มัน ลูกผสมชาโรเลย์ ตามลำดับ มีที่ตั้งฟาร์มและพื้นที่การเลี้ยงกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ ทุกอำเภอของจังหวัดเลยโดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั้งหมด 3,719 ครัวเรือน มีจำนวนโคทั้งหมด 29,499 ตัว เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยจะพบว่าอำเภอนาแห้วมีการเลี้ยงมากที่สุด รองลงมาคือเชียงคาน ภูหลวง ทาลี ด่านซ้าย วังสะพุง ภูกระดึง เมืองเลย ภูเรือ หนองหิน ปากชม ผาขาว เอรಾವัง และนาด้วง ด้านการตลาดเกษตรกรจะจำหน่ายโค กระบือ ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนำเข้าไปจำหน่ายในตลาดนัด โค กระบือ ซึ่งในพื้นที่จังหวัดเลย มีตลาดนัดโค กระบือ จำนวน 2 แห่ง ที่อำเภอเมืองเลย พ่อค้านำโค-กระบือ มาจำหน่ายประมาณ 300-350 ตัว ต่อครั้ง และอำเภอหนองหิน พ่อค้านำโค-กระบือมาจำหน่ายประมาณ 60 ตัว ต่อครั้ง ส่วนหนึ่งมีการซื้อขายโดยพ่อค้าเข้ามาซื้อในหมู่บ้าน

ข้อมูลจังหวัด (ด้านปศุสัตว์)

ข้อมูลจำนวนสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดเลย (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2559 – เดือนกรกฎาคม 2560)

รายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ ระดับ อำเภอ/หมู่บ้าน กรมปศุสัตว์
เริ่มวันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 15 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2560

พื้นที่	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
รวม	36,312	27,202	2,430	8,414	43,323	1,093,564	157,864	507	90
เลย	36,312	27,202	2,430	8,414	43,323	1,093,564	157,864	507	90
เชียงคาน	2,650	3,716	-	764	8,664	126,741	14,891	43	9
เมืองเลย	2,970	1,620	237	1,509	4,121	162,569	51,033	210	34
เอราวัณ	2,594	501	704	138	639	36,530	8,647	80	-
ด่านซ้าย	3,914	1,760	-	563	987	76,785	4,178	-	-
ท่าลี่	1,693	3,321	-	941	2,374	50,920	3,375	-	-
นาแห้ว	1,431	4,514	-	1,142	656	27,256	1,331	2	-
นาด้วง	3,068	181	530	11	103	83,404	6,005	-	-
ปากชม	2,591	876	-	57	1,724	60,501	7,940	51	-
ผาขาว	2,582	773	-	37	3,747	46,093	10,111	-	-
ภูเรือ	1,751	421	847	1,075	473	45,924	4,041	17	35
ภูกระดึง	2,230	1,704	-	596	2,904	56,266	4,445	16	12
ภูหลวง	1,814	3,452	-	297	6,030	100,015	7,035	-	-
วังสะพุง	5,511	3,114	112	758	6,966	197,368	25,214	88	-
หนองหิน	1,513	1,249	-	526	3,935	23,192	9,618	-	-

การเลี้ยงโคนม ในพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสม โยสโตล์ฟรีเซียนเลือด 75 % ขึ้นไป มีการเลี้ยงในพื้นที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเลย อำเภอนาด้วง อำเภอเอราวัณ และอำเภอวังสะพุง มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งหมด 40 ราย มีโคนมจำนวน 1,390 ตัว มีข้อมูลดังนี้

พื้นที่	เกษตรกร (ราย)	จำนวนโค (ตัว)
อ.เมืองเลย	6	297
อ.นาด้วง	15	423
อ.เอราวัณ	16	579
อ.วังสะพุง	2	85
อ.ท่าลี่	1	6
รวม	40	1,390

ข้อมูลจังหวัด (ด้านปศุสัตว์)

โดยมีสหกรณ์โคนม/ศูนย์รวมน้ำนมจำนวน 2 แห่ง คือ

1. สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย ตั้งอยู่ที่บ้านหัวฝาย ต.เอราวัณ อ.เอราวัณ กำลังการผลิต 5.14ตัน/วัน
2. สหกรณ์การเกษตรเมืองเลย จำกัด ตั้งอยู่ที่บ้านไร่ทาม ต.นาอาน อ.เมืองเลยกำลังการผลิต 679 กก./วัน ด้านการตลาดในพื้นที่จังหวัดเลย มีสถานที่รับซื้อน้ำนมดิบ 2 แห่ง คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย และสหกรณ์การเกษตรเมืองเลย จำกัด โดยราคารับซื้อน้ำนมดิบจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำนม มีโรงงานผลิตน้ำนมพร้อมดื่ม (พาสเจอร์ไรส์) 2 แห่ง

การเลี้ยงกระบือ มีการกระจายตัวทุกอำเภอในจังหวัดเลย โดยมีเกษตรกรทั้งหมด 1,078 ราย มีกระบือจำนวน 8,277 ตัว แบ่งเป็น อำเภอนาแห้ว 1,189 ตัว อำเภอท่าลี่ 924 ตัว อำเภอด่านซ้าย 756 ตัว อำเภอวังสะพุง 865 ตัว อำเภอภูกระดึง 859 ตัว อำเภอภูเรือ 712 ตัว อำเภอเมืองเลย 1,597 ตัว อำเภอเชียงคาน 577 ตัว อำเภอหนองหิน 376 ตัว อำเภอนาดัง 36 ตัว อำเภอภูหลวง 202 ตัว อำเภอเอราวัณ 45 ตัว อำเภอผาขาว 34 ตัว และอำเภอปากชม 105 ตัว ด้านการตลาดเกษตรกรจำหน่ายกระบือผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือนำไปจำหน่ายตามตลาดนัดค้าสัตว์

การเลี้ยงสุกร ที่ตั้งฟาร์มและพื้นที่การเลี้ยงสุกร กระจายตัวทุกอำเภอในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ลูกผสม ที่แต่ละบริษัทปรับปรุง ส่วนมากจะเลี้ยงสุกรสามสายพันธุ์ โดยทำการเลี้ยงเฉพาะแม่พันธุ์และใช้พ่อพันธุ์หรือน้ำเชื้อของเอกชนผสม โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร จำนวน 1,541 ราย เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงระบบฟาร์ม จำนวน 80 ราย แบบเกษตรกรรายย่อย จำนวน 1,461 ราย มีจำนวนสุกรทั้งหมด 60,777 ตัว ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอหนองหิน 3,867 ตัว อำเภอเมืองเลย 24,498 ตัว อำเภอเชียงคาน 6,309 ตัว อำเภอภูกระดึง 2,598 ตัว อำเภอเอราวัณ 2,817 ตัว อำเภอด่านซ้าย 1,246 ตัว อำเภอท่าลี่ 5,102 ตัว อำเภอผาขาว 5,675 ตัว อำเภอนาดัง 387 ตัว อำเภอปากชม 1,275 ตัว อำเภอภูเรือ 685 ตัว อำเภอภูหลวง 1,757 ตัว อำเภอนาแห้ว 551 ตัว และอำเภอวังสะพุง 4,010 ตัว ด้านการตลาดเกษตรกรรายย่อยจำหน่ายสุกรผ่านพ่อค้าคนกลาง สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อการค้า จำหน่ายผ่านบริษัท

การเลี้ยงไก่พื้นเมือง จะกระจายไปทุกพื้นที่อำเภอเป็นการเลี้ยงแบบเปิด มีโรงเรือนแต่ไม่ได้มาตรฐานฟาร์ม ส่วนการเลี้ยงไว้บริโภคภายในครัวเรือน มีเหลือจึงได้จำหน่าย โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง จำนวน 31,788 ราย ไก่พื้นเมือง จำนวน 890,502 ตัว คือ อำเภอวังสะพุง 125,528 ตัว, อำเภอเมืองเลย 132,920 ตัว, อำเภอด่านซ้าย 74,676 ตัว, อำเภอเชียงคาน 52,101 ตัว, อำเภอปากชม 68,950 ตัว, อำเภอผาขาว 78,459 ตัว, อำเภอภูกระดึง 44,937 ตัว, อำเภอภูเรือ 28,421 ตัว, อำเภอเอราวัณ 55,217 ตัว, อำเภอภูหลวง 48,420 ตัว, อำเภอหนองหิน 55,801 ตัว, อำเภอนาดัง 56,850 ตัว, อำเภอท่าลี่ 51,022 ตัว และอำเภอนาแห้ว 17,200 ตัว

การเลี้ยงไก่ไข่ เป็นการเลี้ยงแบบการค้าโดยเป็นลูกเจ้าของบริษัทฯ ไข่ที่ได้ทางบริษัทฯ จะรับไปจำหน่ายเอง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การเลี้ยงแบบการค้า ผู้เลี้ยงต้องศึกษาหาความรู้และเข้าใจเป็นอย่างดีเพราะว่าการเลี้ยงไก่ไข่ยังมีความละเอียดอ่อนต่อไก่ทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่การหาสถานที่ก่อสร้างโรงเรือน ลักษณะของโรงเรือน สภาพสิ่งแวดล้อม พันธุ์ที่จะทำการเลี้ยง การดูแลแต่ละช่วงอายุ ตลอดจนอาหารที่ให้ไก่กินและแสงสว่างที่ไก่ได้รับ

ข้อมูลจังหวัด (ด้านปศุสัตว์)

ก็มีความสำคัญทั้งสิ้น

2. การเลี้ยงแบบการค้าจะเป็นลักษณะลูกเจ้าของบริษัทซึ่งจะมีพนักงานคอยมาให้คำแนะนำและมาช่วยดูแลตลอดเวลา ตลอดจนรับซื้อไข่ไปจำหน่าย ผู้เลี้ยงได้กำไรหรือขาดทุนก็อยู่ที่ราคาอาหารและราคาไข่ ซึ่งจังหวัดเลยมีทั้งหมด 41 ราย อยู่ในอำเภอหนองหิน ,ภูหลวง ,เชียงคาน ,วังสะพุง ,เอราวัณและอำเภอท่าลี่

3. การเลี้ยงแบบปล่อยพื้น ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริอำเภอด่านซ้าย ได้ผลิตไก่ไข่ซึ่งเป็นพันธุ์ของกรมปศุสัตว์สามารถเลี้ยงปล่อยพื้นได้ โดยให้อาหารข้นและเสริมด้วยวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น หญ้า เศษผัก ผลไม้ และหากินหนองแมลงต่างๆ สามารถให้ไข่ได้ประมาณ 274 ฟอง/ปี ซึ่งเพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือน ในการเลี้ยงไก่ไข่จำนวน 6-8 ตัว โดยเน้นการเลี้ยงไปที่ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หมู่บ้านเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน

การเลี้ยงไก่ไข่เพศผู้ ในพื้นที่จังหวัดเลย ยังไม่มีการเลี้ยงมาก่อน เนื่องจากไม่มีพันธุ์สัตว์ ปัจจุบันศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริอำเภอด่านซ้าย มีการผลิตพันธุ์ไก่ไข่ ซึ่งมีลูกไก่พันธุ์ไข่เพศผู้จำนวนมาก ดังนั้นการบริหารจัดการไก่พันธุ์ไข่เพศผู้ให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่เพศผู้ เพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดเลย เช่น อำเภอด่านซ้าย ภูเรือ ภูกระดึง เชียงคาน โดยสนับสนุนไก่พันธุ์ไข่เพศผู้แก่เกษตรกรในการเลี้ยงรุ่นที่ 1 สำหรับรุ่นต่อไปต้องซื้อไก่พันธุ์ไข่เพศผู้เอง

การเลี้ยงสุกร ไก่ไข่ และไก่เนื้อ ของเกษตรกรในจังหวัดเลย แบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. เกษตรกรรายย่อย เป็นการเลี้ยงแบบหลังบ้าน อาหารสัตว์ที่ใช้ คือ วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นที่เหลือใช้ทางการเกษตร เป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง

2. เกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อการค้า เป็นผู้ประกอบการที่มีฟาร์มขนาดกลาง ถึงขนาดใหญ่ รวมถึงการรับจ้างเลี้ยงจากบริษัทเอกชน ซึ่งอาหารสัตว์ที่ใช้จะเป็นอาหารสำเร็จรูปที่ผสมจากบริษัท จำหน่ายผลผลิตผ่านเครือข่ายของบริษัทเอกชน

การเลี้ยงไก่วง ในพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบเกษตรกรรายย่อย เป็นการเลี้ยงแบบเปิด มีชมรมผู้เลี้ยงไก่วง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงไก่วง เกษตรกร 75 ราย จำนวนไก่วง 1,125 ตัว ได้แก่ อำเภอเมืองเลย จำนวน 548 ตัว , วังสะพุง จำนวน 16 ตัว , ด่านซ้าย จำนวน 9 ตัว , ท่าลี่ จำนวน 190 ตัว เชียงคาน จำนวน 98 ตัว , ภูกระดึง จำนวน 15 ตัว , เอราวัณ จำนวน 8 ตัว , หนองหิน จำนวน 6 ตัว ปากชม จำนวน 45 ตัว , และภูเรือ จำนวน 190 ตัว

การเลี้ยงไก่ซี ในจังหวัดเลย ยังไม่มีการเลี้ยงแพร่หลาย เนื่องจากเป็นไก่ที่มีการปรับปรุงสายพันธุ์ขึ้นมาใหม่ โดยกรมปศุสัตว์ ไก่ซี เป็นไก่พื้นเมืองที่มีลักษณะพิเศษ ขนสีขาวทั้งตัว ปากและแข้งสีเหลืองหรือขาวอมเหลือง สามารถเลี้ยงเป็นไก่สวยงามและเป็นไก่เนื้อ ตัวผู้มีน้ำหนักโตเต็มที่ 3-3.5 กิโลกรัมและตัวเมียมีน้ำหนัก โตเต็มที่ 2 กิโลกรัมขึ้นไป เนื้อมีรสชาติอร่อยเป็นที่ถูกปากของผู้บริโภค เช่น ไก่ย่าง ข้าวมันไก่ซี ฯลฯ เหมาะสำหรับจำหน่ายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเลย

ข้อมูลจังหวัด (ด้านปศุสัตว์)

การเลี้ยงเป็ดเทศ เป็นการเลี้ยงแบบเปิด จะกระจายไปทุกพื้นที่อำเภอ โดยมีเกษตรกร ผู้เลี้ยงเป็ดเทศ จำนวน 9,146 ราย เป็ดเทศ จำนวน 168,499 ตัว แบ่งเป็นอำเภอ ว่างสะพุง 26,499 ตัว เมืองเลย 39,769 ตัว ปากชม 10,017 ตัว เชียงคาน 6,727 ตัว ภูกระดึง 4,509 ตัว ผาขาว 20,709 ตัว เอราวิณ 7,653 ตัว หนองหิน 27,519 ตัว ด่านซ้าย 4,721 ตัว นาด้วง 5,211 ตัว ภูหลวง 4,544 ตัว ภูเรือ 3,111 ตัว ท่าลี่ 6,463 ตัว และอำเภอนาแห้ว 1,047 ตัว

ข้อมูลสัตว์เศรษฐกิจจังหวัดเลย(สะสมรายปี)

ปี พ.ศ.	ปี 2555			ปี 2556		
	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ครัวเรือน)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ครัวเรือน)	มูลค่า (ล้านบาท)
โคเนื้อ	35,723	4,036	619,686,881	29,641	3,354	625,721,510
โคนม	1,490	38	34,440,000	1,148	36	52,150,000
กระบือ	9,142	1,176	215,166,112	7,832	1,086	209,247,544
สุกร	42,892	1,272	181,862,080	52,090	1,281	226,700,800
ไก่	988,839	32,750	34,815,144	893,488	28,780	53,609,280
เป็ด	128,360	8,071	7,701,600	128,642	7,587	7,718,520

การเลี้ยงปลาในกระชัง เกษตรกรเลี้ยงมากในแม่น้ำเลย เขตพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอว่างสะพุง เลี้ยงในอ่างเก็บน้ำหามาน อำเภอเมืองเลย , แม่น้ำโขง เขตอำเภอเชียงคาน และ อำเภอปากชม มีเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในกระชัง

ตารางข้อมูลการเลี้ยงสัตว์น้ำ (ปลานิลกระชัง) จังหวัดเลย ปี 2556 ¹⁷

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน เกษตร (ราย)	จำนวน กระชัง	พื้นที่ (ตร.ม.)	ผลผลิต/ปี ตัน	มูลค่าบาท/ปี	หมายเหตุ
1	เชียงคาน	7	247	4,130.3	354.4	21,466,000	
2	เมือง	81	579	14,475	989.2	65,358,000	
3	ปากชม	3	19	394	10.1	757,5000	
4	ว่างสะพุง	5	28	700	28.22	2,257,600	
	รวม	96	873	19,699.3	1,381.92	89,839,100	

การเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดเลย (สัตว์เศรษฐกิจ 5 ลำดับแรก)

ที่	ชนิดสัตว์	จำนวนตัว	มูลค่า (ราคา/ตัว)	หมายเหตุ
1	โคเนื้อ	28,209	-	ตัว
2	สุกร	42,203	-	ตัว
3	เป็ด	155,160	-	ตัว
4	ไก่เนื้อ/ไก่ไข่	115,808	-	ตัว